

Popper Péter: Orbán Viktor

Hány Lelke van egy embernek? És egy nagy politikusnak? Egy kis politikusnak?

Az európai pszichológia feltételezésével szemben nekem az a meggyőződésem, hogy a személyiség nem szerkezet (struktúra). Úgy képzelem, hogy az ember lelkében sok személyiséglehetőség lappang. S az manifesztálódik, ami környezeti kihívást, provokációt kap. S ez a sok lehetőség közül előhívott személyiség azután persze mutathat hajlamot a strukturálódásra. Joszif Visszarionovicsból lehetett volna szent életű szerzetes Grúziában. De eljött érte a forradalom...

Orbán 'Viktorból is lehetett volna erős kezű apa, kőbányájával, szőlejevel ügyesen gazdálkodó vidéki nagyember, harmadosztályú futballedző, ravaszul üzletelő kisvárosi prókátor, de eljött érte az átkozott szocializmus, elit ösztöndíjast formált belőle, és Angliában taníttatta, miközben az agresszív atyai büszkeség meggyőzte arról, hogy "jel a név és átkos mágia". Persze érdekes a nyelv: Vikt-or, a Győztes. Vikt-im, a Legyőzött, az Áldozat. Várjuk meg a napnyugtát, mielőtt siratni kezdjük a napot.

Félek ettől a portrétól. Egyrészt, mert személyesen egyetlen szót sem váltottam Orbán Viktorral. Másrészt mert nem kedvelem őt. Hát akkor miről fogok írni? Az előítéleteimről?

S ha ez a helyzet, akkor egyáltalán: miért írok róla? Halogatom a választ, de a végén úgyis kibököm. Egy amerikai film jut a eszembe, amikor az Európába küldött seregben szolgál egy önkéntes: szemüveges, vézna filosz, aki csetlő-botló kétbalkezes a hatalmas kigyúrt katonák között. Ám ahogy haladnak befelé Németországba, lassan megváltozik a helyzet. A szánalmas figura egyre jobb katonává válik. Ő lesz a csapat esze. Szinte ördögi ötletesség hajtja a németek ellen. Egy este a tűznél beszélgetnek, és egy fekete óriás megkérdezi:

- Mondd, mi történt veled? Kezdetben folyton kiröhögünk. Ma jóformán te irányítasz minket.

A szemüveges nem felel. Behunyja a szemét, hallgat. S áttűnő képek vonulásában látjuk, hogy mit élt végig: a légereket, a szemüveg- és mankóhalmokat, a levágott hajak kazlait, a csontváz múmiákat, a krematóriumot...S végül csendesesen ezt mondja: - Megharagudtam rájuk!

Tessék, kiböktem.

Én, a véglegesen csalódott egykori kommunista diákvezető, párttitkár, propagandista Aczél György időnkénti beszélgetőpartnere voltam. 1989-ben kétszínű politizálásáért az ÉS vezércikkében támadtam meg Pozsgay államminisztert, s talán egyik legjobban sikerült írásomban mondtam el, hogy az árulás miért nem nevezhető damaszkuszi útnak. Bizalommal és várakozással fogadtam a rendszerváltás magyar módját, reméltem, hogy az ekkori bosszúért lihegő MDF helyett a rokonszenves Fidesz befolyásolja majd a hatalmat, igen, a fiatalok...

És évről évre jobban megharagudtam rájuk. Mert kiárúsították fiatalságukat, tisztaságukat, hitelességüket. Kiderült, hogy csak választásoktól választásokig terjed a látóterük, soha nem lesz belőlük a szó churchilli értelmében államférfi, csak politikai sakálok csoportja. Valaki egyszer figyelmeztetett: - Vigyázz! Ezek bűnözők!

Nem hittem el. Ma már tudom. S Orbán Viktor neve számomra szimbólummá vált. Egy nyolcvan év óta lezüllött ország még mélyebb politikai lezüllesztésének a szimbólumává. Holott a sors megadta neki a ritka lehetőséget, hogy sarokkő lehetett volna a magyar történelemben. De ő pénzt akart keresni. Népvezér akart lenni. Tündökölni akart az emberek felett. Ezt is megkapta. Látni fogjuk még, amint eldobott kőként az út szélén hever. Mindezzel meg kell küzdenem, hogy hozzáférjek az emberhez.

Elsőblikkre: nagyon csinos, arányos testű, mozgékony csávó, a klimaxos hölgyek öröme. Határozottan erős erotikus sugárzása van, ami még a képernyőn is átjön. Elégedett lehetne a család, ahol férj és apa, ámde mégsem él zárt világban. Érezhető hogy nem reménytelen a csábító harmadikok esélye. Én az életébe kapcsolódott nő helyében nem bíznék hűségében.

Feltehetően nagyon hiú, legnagyobb réme a nevetségessé válás, ha például leleplezik valamelyik kalandjában vagy tévedésében, kegyetlenül durvává válhat. Folyton figyel, hogy viselkedése, szavai milyen hatást keltenek. Ezt jól megjátszott spontán magabiztosság takarja, ami váratlan helyzetekben hajlamos szétrepedni, és kikandikál alóla egy szorongó kisember. Kisembersége kis üzletei által lepleződik le.

Egy igazi államférfi is lehet szélhámos, no de nagystílusú. Adja bérbe a Hortobágyot amerikai tehenészeknek, találjon olajat a Lágymányoson, és kiaknázására alapítson nemzetközi konzorciumot, kössön sok ezer tonna szotyola szállítására szerződést Pápua Új-Guineával, és építsen úrréplőteret a zempléni hegyek között... - ez igen!

De, lakáscsere-üzelmek, apuka kőbányáinak propagálása, manipulációk a feleség szőleje körül, óvatos simicskázás, ahol nem jönnek rá, édes istenem...

Kisemberségét bizonyítja, hogy amikor elfogy az előre betanult kész szöveg, bizony dermesztőbutaságok hagyják el ajakát. Közgazdasági, és financiai nonszenszek, szobák, és kerek számát latolgató lózungok, fürdőszobában borotválkozás közben kitalált indián bölcsességek, -"döglött lovat ne sarkantyúzz" színvonalon - és piros-fehér-zöld jelszavak végtelen áradatban.

Persze ha csak ennyi volna, kit érdekelne ez a furcsa szellemű, politikába merült futballista jogászgyerek vagy micsoda. De nem! Orbánban bűvópatakként rejtőzik valami zsenialitás is, valami utolérhetetlen szociális intuíció. Néha váratlanul felbukkan, majd még váratlanabban eltűnik. Amikor nagy szükség lenne rá, biztosságot ígérően megjelenik, de amikor utánakap, gyakran a semmibe markol. Ez már a léleknek az a mélysége, ahova nem lehet bekukucskálni. Orbán magányos harca önmaga kísértéseivel.

Majdnem bizonyos, hogy Orbán már régen nem tudja, kicsoda Orbán. És ezt mentségére mondom. Mert ha tudja, és hidegvérrel váltogatva emeli ki jelmeztárából a különböző vallásokat, politikai stílusokat, polgári vagy forradalmi, sőt ellenforradalmi értékeket, identitáslátszatokat, akkor valóban sötét közéleti maffiózó. Ám valószínűleg már belegabalyodott önmaga sokféleségébe, s időnként diszkrét külföldi szanatóriumokba kell elvonulnia némi belsőnagytakarításra.

Szegényke. Mi lesz veled? Az élet néha hosszú. Ilyenkor szeretném megsimogatni buksiját.

Hiszen ez a baj - ahogy nálunk mondják - a megélhetési politikusokkal. Akár annak idején Sztálinnak, nekik sincs hinterlandjuk az egy szál frontvonal mögött. Ha azt áttörik, nincs második, harmadik védelmi rendszer, ahova vissza lehetne vonulni.

Mihez fog majd a vezér és a vezérkar, ha elszivárgott már mögüle a sereg?

Ezek a Fidesz-fiúk kik is lehetnének egy normális polgári világban? Tehát most kell gazdagodni, markolni, szerezni évekre, évtizedekre előre, mindenáron biztosítani a család jövőjét. Így lesz, a nagyokat álmodó államférfiből, kicsiket üzletelő családfő, és gondoskodó apa. Ma már világos, hogy Orbán nem igazán kreatív, nem igazán alkotóképes. A nagy mű megteremtését most a nagy karrier helyettesíti.

S ha egyszer az is elvétetik tőle? Lesz helyette nagy pénz? Nagy foci? Vagy akkor már felejteni kell? Alkohol? Idegösszeomlás? Nehogy a végén kivirágozzon belőle valami paranoia féle. Egyszer már majdnem elkezdődött. Felcsúti Szent Viktor, akire Szűz Mária titokban rábízta Magyarországot. Miket ki nem talál ez a fiú!

Van azonban egy helyzet, amikor félelmissé válik. Amikor a szakadék, a vereség szélére kerül, de talán még adódhat túlélési, győzelmi esély. Akkor felébrednek rejtett démonai, vagy kívülről szállja meg valamilyen tébolyult

erő? Munkabírása ezerszeresére növekszik. Mint valamilyen megvadult vihardár száll országhatártól országhatárig, és vijjogva szólít mindenkit a küzdelemre. Még a leglustább hívei is felébrednek közönyös álmukból, és tántorogva indulnak utána. S a megújult sereg majdnem eljut a győzelemig. S ez a "majdnem" Orbán tragédiájának a lényege.

Rosszindulatúan huhogok? Dehogy, hiszen éppen elfogulatlanságom miatt rándulnak meg az idegeim, amikor hallom, hogyan szólítják. "Miniszterelnök úr!" Orbán, az exminiszterelnök. A virtuális örök kormányfő. Orbán, aki ma is az, aki tegnap volt. Mint amikor a 83 éves egykori balerinát ma is művésznőnek szólítják, a 90 éves aggastyánt tábornok úrként tisztelik...

Volt, volt, valamikor réges-régen.

Kell Orbánnak ez a kegyeleti aktus? Vagy számára ez azt jelenti: Nekünk te vagy a miniszterelnökünk, akkor is, ha bármilyen stepszli, vagy langaléta tolakodott a helyedre.

S ami igazi együttérzést kelt bennem: ezt az életformát elviselhetetlenül fárasztónak érzem. Mert nem Orbán sokkal egyszerűbb, könnyedebb természetéből fakad, hanem érezhetően csinált. Páncélban él! Olyan villogó szemű politikai ellenfelei között, mint egy sziléziai portyán kalandozó egykori magyar sereg vezére. A csapat erős, és hűséges, a fegyverzet kitűnő, még a lovak is bírják. Csak éppen...

Csak éppen örökké nyeregben kell maradni! Örökké markolni kell a kardot, örökké erősnek kell látszani. Soha nem adatik meg az elfáradás, a gyengeség bevallásának boldog pillanata, nem kapja meg azt a simogató melegséget, amikor fülét-farkát eleresztve eldobja magát egy sátor előtt, s csak sütteti magát a nappal...

Vezér, nem irigyellek..."

(Popper Péter: Orbán Viktor - 2005)